MAQOLLARDA TIL VA MADANIYAT UYG‘UNLIGI: INGLIZ MAQOLLARINING PRAGMATIK-STILISTIK TAHLILI

Yusupova Nurxon Abdurahim qizi
Xalqaro innovatsion universiteti lingvistika yo‘nalishi 1-bosqich magistranti
nurxon.yusupova.94@bk.ru

ANNOTATSIYA:*Ushbu maqolada ingliz xalq maqollarining pragmatik va stilistik xususiyatlari, ularning til va madaniyat bilan o‘zaro bog‘liqligi tadqiq etiladi. Maqollar xalqning ko‘p yillik hayotiy tajribasi, madaniy qadriyatlari va dunyoqarashini aks ettiruvchi ixcham lingvistik birliklar sifatida tahlil qilingan. Tadqiqot davomida ingliz maqollaridagi ko‘chma ma’no, metafora va pragmatik maqsadlarning nutqiy vaziyatdagi o‘rni yoritib berilgan.*

Kalit so‘zlar: *maqol, til va madaniyat, pragmatika, stilistika, metafora, lingvokulturologiya, ingliz tili, nutqiy akt.*

ABSTRACT:*This article examines the pragmatic and stylistic features of English proverbs and their correlation with language and culture. Proverbs are analyzed as compact linguistic units reflecting centuries of folk experience, cultural values, and worldview. The study highlights the role of figurative meanings, metaphors, and pragmatic goals of English proverbs in speech situations.*

Keywords: *proverb, language and culture, pragmatics, stylistics, metaphor, linguoculturology, English language, speech act.*

KIRISH

Til nafaqat aloqa vositasi, balki millatning madaniy kodi, uning tarixi va falsafasini o‘zida jamlovchi xazinadir. Har bir tilning o‘ziga xos boyligi uning frazeologik fondida, ayniqsa, maqollarda yaqqol namoyon bo‘ladi. Maqollar xalq donishmandligining namunasi bo‘lib, ular orqali jamiyatning ma’naviy-axloqiy me’yorlari avloddan-avlodga o‘tadi.

Ingliz tilidagi maqollarni o‘rganish nafaqat tilshunoslik, balki madaniyatshunoslik va pragmatika nuqtai nazaridan ham dolzarb hisoblanadi. Maqollar nutqni bezash bilan birga, so‘zlovchining niyatini (illokutiv maqsadini) tinglovchiga ta’sirchan tarzda yetkazishga xizmat qiladi. Ushbu maqolada ingliz maqollarining pragmatik-stilistik tabiati va ularning madaniyat bilan uyg‘unligi tahlil etiladi.

ASOSIY QISM (MUHOKAMA)

Maqollar pragmatikasi bevosita nutqiy vaziyat (kontekst) bilan bog‘liq. Ingliz madaniyatida maqollar ko‘pincha maslahat berish, tanbeh berish, tasalli berish yoki biror holatni umumlashtirish maqsadida qo‘llaniladi.

1. Stilistik tahlil:

Ingliz maqollari stilistik jihatdan juda boy. Ularda metafora, epiteti, antiteza va alliteratsiya kabi tasviriy vositalar keng qo‘llaniladi. Masalan:

• "Better late than never" (Hechdan ko‘ra kech yaxshi) – bu yerda antiteza (qarshilantirish) usuli qo‘llangan.

• "All that glitters is not gold" (Yaltiragan narsaning hammasi ham oltin emas) – metafora orqali insonning tashqi ko‘rinishi va ichki dunyosi o‘rtasidagi farq ifodalangan.

2. Pragmatik jihat:

Pragmatika nuqtai nazaridan maqol so‘zlovchiga o‘z fikrini yumshoqroq yoki keskinroq ifodalash imkonini beradi. Masalan, "The early

bird catches the worm" (Erta turgan yo‘l olar) maqoli pragmatik jihatdan tinglovchini harakatga undash (persuaziv funksiya) vazifasini bajaradi.

3. Madaniyat uyg‘unligi:

Maqollar milliy mentalitetni aks ettiradi. Ingliz maqollarida ko‘pincha dengiz, ob-havo, uy-joy va individualizm bilan bog‘liq tushunchalar ko‘p uchraydi. Masalan, "An Englishman’s home is his castle" (Inglizning uyi — uning qo‘rg‘oni) maqoli ingliz xalqining shaxsiy daxlsizlik va mustaqillikka bo‘lgan yuksak e’tiborini ko‘rsatadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ingliz maqollari til va madaniyatning uzviy bog‘liqligini ko‘rsatuvchi muhim lisoniy hodisadir. Ularning pragmatik tahlili so‘zlovchining nutqiy niyatini tushunishga, stilistik tahlili esa tilning badiiy imkoniyatlarini anglashga yordam beradi. Maqollarni o‘rganish tili o‘rganilayotgan xalqning dunyoqarashini teranroq tushunish va madaniyatlararo muloqotda lisoniy to‘siqlarni bartaraf etishda muhim ahamiyat kasb etadi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Karomatova N.M., Karomatov H.S. "Proverbs — Maqollar — Poslovitsy". - Tashkent: Mehnat, 2000.

2. Mieder, Wolfgang. "Proverbs: A Handbook". - Greenwood Press, 2004.

3. Safarov Shahrixon. "Pragmalingvistika". - Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2008.

4. Norrick, Neal R. "How Proverbs Mean: Semantic Studies in English Proverbs". - Amsterdam: Mouton, 1985.

5. Yusupov O‘.Q. "Chog‘ishtirma tilshunoslik nazariyasi va amaliyoti". - Toshkent, 2007.